

บทคัดย่อ

แนวพรมแดนของไทยนั้นมีทั้งแนวพรมแดนบกและแนวพรมแดนทะเล แนวพรมแดนบกของไทยส่วนใหญ่เป็นแนวพรมแดนลักษณะภูมิประเทศได้แก่ ภูเขา แม่น้ำ สำหรับแนวพรมแดนทะเลของไทยนั้นอยู่ห่างจากชายฝั่งตอมน้ำลงต่ำสุด 12 ไมล์ทะเล พื้นน้ำระหว่างชายฝั่งและแนวพรมแดนทะเลเรียกว่า ทะเลอาณาเขต บทความนี้มุ่งชี้ให้เห็นว่าลักษณะแนวพรมแดนของไทยก่อให้เกิดปัญหากับประเทศเพื่อนบ้านอย่างไร

Abstract

Thailand's boundaries are both land and maritime based. Most of the land boundaries are phisiographic; i.e., mountains and rivers. The maritime boundaries are not the coastlines but the sea. The body of water between the coastline and the maritime boundaries is called the territorial sea. This paper shows how the actual characteristics of Thailand's boundaries cause problems to the neighbour countries.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แนวพรแดนของไทย

Thailand's Boundaries

วิชานี้กร บุญ-หลง *

แนวพรแดนเป็นองค์ประกอบทางกายภาพอย่างหนึ่งของรัฐ เป็นสิ่งแสดงขอบเขตอำนาจอธิปไตยของรัฐ ภายในขอบเขตนี้เป็นที่รวมของประชาชนที่มีคตินิยมต่อรัฐในรูปแบบเดียวกัน มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบเดียวกัน มีความผูกพันกัน อยู่ใต้การปกครองของรัฐบาลเดียวกัน แนวพรแดนแบ่งออกได้เป็นสองประเภทใหญ่คือ แนวพรแดนบกซึ่งอยู่ในส่วนที่เป็นทวีป และแนวพรแดนทะเลอยู่ในส่วนที่เป็นทะเลมหาสมุทร

1. แนวพรแดนบก

แบ่งออกได้เป็นสองแบบ คือ แบบที่หนึ่งเป็นการแบ่งประเภทแนวพรแดนที่ใช้สิ่งซึ่งมีรูปร่างลักษณะที่มองเห็นได้ชัดและเป็นสิ่งที่คงที่ตายตัวเป็นเกณฑ์ และแบบที่สองเป็นการแบ่งประเภทของแนวพรแดน โดยพิจารณาถึงสภาพวัฒนธรรมเป็นหลัก

1.1 แนวพรแดนแบบที่หนึ่งหรือแนวพรแดนรูปร่างลักษณะ แนวพรแดนแบบนี้แบ่งออกได้เป็นสามประเภท ได้แก่

1.1.1 แนวพรแดนลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิประเทศที่นิยมใช้เป็นแนวพรแดนมีหลายอย่าง ได้แก่ เทือกเขา เนินเขา แม่น้ำ ทะเลสาบ เทือกเขา เนินเขา แม่น้ำนั้นไม่ได้มีแค่ความยาวอย่างเดียวแต่มีความกว้างด้วย อาจเกิดปัญหาความขัดแย้งได้ เพื่อลดปัญหาจึงควรกำหนดด้วยว่าจะใช้ส่วนของ เทือกเขา เนินเขา แม่น้ำ เป็นแนวพรแดน ในกรณีของเทือกเขาซึ่งจะมีหลายเทือกหลายแนว ควรกำหนดกันให้แน่นอนว่าจะใช้เทือกใดแนวใดเป็นแนวพรแดน สำหรับแม่น้ำนั้นมีอยู่สามแบบ แบบที่หนึ่งใช้แนวชายฝั่งด้านใดด้านหนึ่งของแม่น้ำ แบบที่สองใช้เส้นกึ่งกลางของร่องน้ำที่ใช้เดินเรือ คือใช้แนวลึกที่สุดของแม่น้ำ แบบที่สามใช้เส้นมัธยฐานเป็นแนวพรแดน ซึ่งแต่ละแบบทำให้เกิดปัญหาได้ทั้งสิ้น

1.1.2 แนวพรแดนมานุษยภูมิศาสตร์หมายถึง แนวพรแดนที่กำหนดขึ้นโดยอาศัยชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนา หรือวัฒนธรรมอื่น ๆ เป็นหลัก มีวัตถุประสงค์เพื่อรวมคนที่มีวัฒนธรรมแบบเดียวกันเข้าไว้ในรัฐเดียวกัน แต่แนวพรแดนประเภทนี้ไม่สามารถแยกคนที่มีวัฒนธรรมต่างกันออกจากกันอย่างเด็ดขาดอันนำไปสู่ปัญหาขัดแย้งได้

1.1.3 แนวพรแดนเรขาคณิต เป็นแนวพรแดนที่กำหนดขึ้น ส่วนใหญ่จะเป็นเส้นตรง เช่น ใช้เส้นละติจูดหรือลองจิจูด หรือเส้นที่ลากขนานกับเส้นละติจูดลองจิจูด แนวพรแดนประเภทนี้อาจเป็นเส้นโค้งก็ได้ แต่

* ศาสตราจารย์กิตติคุณ ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบนี้มีน้อย แนวพรมแดนเรขาคณิตนี้ถ้าไม่สอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศหรือสภาพมานุษยภูมิศาสตร์ จะก่อให้เกิดปัญหาได้

1.2 แนวพรมแดนตามกำเนิด แนวพรมแดนนี้แบ่งออกได้เป็นสามประเภท คือ

1.2.1 แนวพรมแดนบรรพการ เป็นแนวพรมแดนที่กำหนดขึ้นก่อนที่องค์ประกอบที่สำคัญ ๆ ทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในเวลาปัจจุบันนี้จะปรากฏขึ้น

1.2.2 แนวพรมแดนสอดคล้อง แนวพรมแดนนี้เป็นแนวพรมแดนที่สอดคล้องกับองค์ประกอบทางวัฒนธรรมของบริเวณที่แนวพรมแดนนั้นลากผ่านไป จึงมักจะอยู่ตรงแนวที่วัฒนธรรมสองแบบมาพบกันเป็นส่วนใหญ่

1.2.3 แนวพรมแดนซ้อนทับหรือแนวพรมแดนครอบงำเป็นแนวพรมแดนที่ไม่สอดคล้องกับองค์ประกอบทางวัฒนธรรม ทำให้เกิดการขัดแย้ง และเกิดกรณีพิพาทได้มาก

2. แนวพรมแดนทะเล

เป็นองค์ประกอบทางกายภาพอย่างหนึ่งของรัฐที่มีอาณาเขตติดต่อกับทะเลมหาสมุทร แนวพรมแดนทะเลเป็นสิ่งที่แสดงขอบเขตของรัฐ และขอบเขตอำนาจอธิปไตยของรัฐโดยส่วนที่เป็นทะเลมหาสมุทร ทั้งยังเป็นสิ่งที่แบ่งแยกรัฐต่าง ๆ ออกจากทะเลมหาสมุทรส่วนที่เรียกว่าทะเลหลวง รวมทั้งแบ่งแยกรัฐที่มีอาณาเขตทางทะเลติดต่อกันออกจากกันด้วย รัฐทุกรัฐในโลกมีสิทธิในทะเลหลวงเท่าเทียมกัน ฉะนั้น แนวพรมแดนทางทะเลจึงเกี่ยวข้องกับรัฐทุกรัฐในโลก ทั้งรัฐชายฝั่งและรัฐไร้ชายฝั่ง

สำหรับแนวพรมแดนของไทยมีทั้งแนวพรมแดนบก และแนวพรมแดนทะเล แนวพรมแดนบกนั้นส่วนใหญ่เป็นแนวพรมแดนลักษณะภูมิประเทศคือแม่น้ำและภูเขา ทางด้านตะวันตกมีทิวเขาแดนลาว ทิวเขาถนนธงชัย ทิวเขาตะนาวศรี แม่น้ำกระบุรี แม่น้ำเมย แม่น้ำรวก แม่น้ำสาย เป็นแนวพรมแดนระหว่างไทยกับพม่า ทางตะวันออกมีทิวเขาหลวงพระบาง ทิวเขาเพชรบูรณ์ แม่น้ำโขง แม่น้ำเหือง แยกไทยกับลาวออกจากกัน ปัจจุบันมีสะพานข้ามแม่น้ำโขงที่ชื่อว่าสะพานมิตรภาพไทย-ลาวเป็นสะพานแห่งแรกที่เชื่อมโยงไทย-ลาวเข้าด้วยกัน ทางด้านที่ติดต่อกับกัมพูชามีทิวเขาดงรัก ทิวเขาบรรทัด คลองลึก คลองน้ำใส คลองด่าน คลองโป่งน้ำร้อน แยกไทยกับกัมพูชาออกจากกัน ทางด้านนี้มีส่วนหนึ่งเป็นแนวพรมแดนเรขาคณิต คือแนวพรมแดนส่วนที่อยู่ทางด้านตะวันออกของจังหวัดสระแก้ว ระหว่างทิวเขาดงรักกับบ้านปอยเปิดของกัมพูชา มีหลักเขตแดนเป็นเครื่องหมายแสดงแนวพรมแดน ส่วนที่ติดต่อกับมาเลเซียนั้นมีทิวเขาสันกาลาศีร์และแม่น้ำโกลกเป็นแนวพรมแดน

ส่วนแนวพรมแดนทะเลนั้นไทยถือว่าแนวพรมแดนทะเลของไทยอยู่ห่างจากแนวชายฝั่งตอนน้ำลงต่ำสุด 12 ไมล์ทะเล (รัชนีกร บุญ-หลง, 2537 : 171) ไทยยังมีแนวพรมแดนทะเลที่เกิดจากการที่มีทะเลอาณาเขตติดต่อกับทะเลอาณาเขตของรัฐอื่น คือแนวพรมแดนทะเลระหว่างไทยกับมาเลเซีย ไทยกับพม่า และไทยกับกัมพูชาอีกด้วย ทั้งยังมีปัญหาเรื่องไหล่ทวีปทางด้านอ่าวไทย ซึ่งไทย กัมพูชา และเวียดนามประกาศเขตไหล่ทวีปเหลื่อมล้ำซ้อนทับกันอยู่ รวมทั้งเรื่องเขตเศรษฐกิจจำเพาะ คือทางด้านอ่าวไทย ไทยกับมาเลเซียมีเขตเศรษฐกิจจำเพาะเหลื่อมล้ำทับซ้อนกันอยู่ส่วนหนึ่งเช่นกัน

ทางด้านที่ติดต่อกับพม่า นั้น แนวพรมแดนบกส่วนใหญ่เป็นแนวพรมแดนลักษณะภูมิประเทศคือภูเขาและแม่น้ำ แนวพรมแดนภูเขาคือ ทิวเขาแดนลาว ทิวเขาถนนธงชัย ทิวเขาตะนาวศรี ทิวเขาเหล่านี้สูงและทึบกันดาร และมีการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก ทำให้เป็นสิ่งที่แบ่งแยกไทยกับพม่าออกจากกันได้อย่างดี การขัดแย้งเกี่ยวกับแนวพรมแดนส่วนนี้จึงไม่เกิดขึ้น ตรงกันข้ามกับแนวพรมแดนส่วนที่ใช้แม่น้ำเมยในเขตอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก แนวพรมแดนแม่น้ำส่วนนี้มีการตกลงกันทำให้ใช้ร่องน้ำลึกเป็นแนวพรมแดน ซึ่งร่องน้ำนี้เปลี่ยนแปลงได้ทั้งยังมีความพยายามที่จะเปลี่ยนร่องน้ำลึกนี้ด้วย อันจะทำให้แนวพรมแดนเปลี่ยนไป เกิดการโต้แย้งเสียเปรียบในเรื่องพื้นที่กันขึ้น นำไปสู่การขัดแย้งกันได้ (รัชนิกร บุญ-หลง, 2537 : 189) แนวพรมแดนอีกส่วนหนึ่ง คือส่วนที่ใช้แม่น้ำสายและแม่น้ำรวกในอำเภอแม่สายและอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย แนวพรมแดนส่วนนี้มีปัญหาตรงที่แม่น้ำสายและแม่น้ำรวกเคยเปลี่ยนทางเดินหลายครั้ง ทำให้แนวพรมแดนเปลี่ยนไป รวมทั้งเกิดการโต้แย้งพื้นที่และเสียพื้นที่กันขึ้น เมื่อ พ.ศ. 2525 มีการตั้งคณะกรรมการพิจารณาปัญหาแนวพรมแดนไทย-พม่า และคณะกรรมการสำรวจร่วมไทย-พม่าเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องแนวพรมแดนนี้ ในที่สุดได้กำหนดให้แนวพรมแดนบริเวณแม่น้ำรวกและแม่น้ำสายเป็นแนวพรมแดนชนิดคงที่โดยยึดถือร่องน้ำของแม่น้ำในปัจจุบันเป็นแนวพรมแดน และให้มีการทำหลักอ้างอิงแนวพรมแดนบนฝั่งแม่น้ำของทั้งสองฝ่ายด้วย (รัชนิกร บุญ-หลง, 2537 : 189-190) ซึ่งช่วยลดความขัดแย้งเกี่ยวกับแนวพรมแดนส่วนนี้ลงได้

ทางด้านแนวพรมแดนไทย-ลาวนั้น มีทั้งแนวพรมแดนที่เป็นภูเขาและที่เป็นแม่น้ำ แนวพรมแดนนี้ไทยกับฝรั่งเศสซึ่งปกครองลาวอยู่ในขณะนั้นตกลงกำหนดกันขึ้นโดยการทำสนธิสัญญา และมีแผนที่ประกอบท้ายสัญญาด้วย (รัชนิกร บุญ-หลง, 2537 : 190) แนวพรมแดนระหว่างไทยกับลาวมีหลายส่วนที่ก่อให้เกิดปัญหาขึ้น ดังนี้

แนวพรมแดนส่วนที่เป็นภูเขาตอนที่อยู่บริเวณจังหวัดอุตรดิตถ์และพิษณุโลก ที่จังหวัดอุตรดิตถ์นั้นมีกรณีพิพาทเกี่ยวกับหมู่บ้านสามแห่ง คือหมู่บ้านใหม่ หมู่บ้านกลาง หมู่บ้านสว่าง ทั้งสองฝ่ายอ้างว่าเป็นดินแดนของตน และยังทำความตกลงกันไม่ได้ ในกรณีนี้ไทยยินยอมถอนกำลังออกจากพื้นที่ แต่ลาวกลับส่งกำลังทหารเข้ามายึดครองหมู่บ้านทั้งสามแห่งนี้ และยังมียึดครองจนถึงปัจจุบันนี้

แนวพรมแดนอีกส่วนหนึ่งที่มีความขัดแย้งกัน คือ แนวพรมแดนที่บ้านร่มเกล้า อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก ปัญหาเกิดขึ้นเนื่องจากไทยและลาวยึดถือแนวพรมแดนกันคนละแนว คือไทยยึดถือแนวพรมแดนที่กำหนดไว้ในสนธิสัญญาที่ไทยกับฝรั่งเศสได้ทำกันไว้เมื่อ พ.ศ. 2450 ฝ่ายลาวไม่ได้ยึดถือแนวพรมแดนตามที่กำหนดไว้ในสนธิสัญญา ลาวได้ส่งกำลังทหารเข้ามาในดินแดนของไทยโดยอ้างว่าเป็นดินแดนของลาว ไทยยืนยันว่าเป็นดินแดนของไทยและใช้กำลังผลักดันลาวออกไป เกิดการปะทะกันหลายครั้ง จนกลายเป็นการสู้รบกันเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2530 (รัชนิกร บุญ-หลง, 2537 : 190-191) ต่อมาในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2531 ได้เริ่มมีการพบปะกันระหว่างคณะผู้แทนทหารไทย-ลาว เพื่อเจรจาหรือเกี่ยวกับข้อขัดแย้งระหว่างไทยกับลาว และให้ยุติการปฏิบัติการทางการทหาร แนวพรมแดนภูเขาอีกส่วนหนึ่งที่เกิดการปะทะกันคือ แนวพรมแดนตรงที่เรียกว่า ช่องบก ในเขตอำเภอนาจรวย จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งลาวเคยส่งลำเข้ามาและไทยได้ผลักดันออกไป

แนวพรมแดนระหว่างไทยกับลาวที่เป็นปัญหาและก่อให้เกิดการกระทบกระทั่งกันอีกจุดหนึ่งคือ แนวพรมแดนส่วนที่เป็นแม่น้ำโขง แนวพรมแดนนี้กำหนดขึ้นระหว่างที่ฝรั่งเศสเข้ามาปกครองลาว (รัชนิกร บุญ-หลง, 2537 : 191) โดยกำหนดว่าให้ถือเอาร่องน้ำเป็นแนวพรมแดน และในตอนที่กำลังแยกออกเป็นหลายสายให้ถือร่องน้ำ

ของสายแยกที่ใกล้ฝั่งไทยที่สุดเป็นแนวพรมแดน ส่วนเกาะที่ปรากฏอยู่ให้ถือว่าทุกเกาะเป็นของลาว ยกเว้น ดอนเขี้ยว ดอนเขี้ยวน้อย ดอนน้อย ดอนยาด ดอนบ้านแพง หาดทรายเพ - เวินกุ่ม ดอนแกวกอง-ดินเหนียว และ ดอนสำโรงให้เป็นของไทย ซึ่งการกำหนดเช่นนี้ทำให้เกิดล่งล้ำดินแดนกันได้ง่าย มีหลายต่อหลายครั้งที่ลาวอ้างว่าเรือไทยล่งล้ำดินแดนของลาว และใช้อาวุธโจมตีเรือไทย ดังนั้นเมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2539 จึงได้มีโครงการร่วมระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวทำการสำรวจหลักเขตแดนทางบก เพื่อร่วมแก้ปัญหาในเรื่องความคลุมเครือในแนวพรมแดนของสองประเทศ มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของสองฝ่ายเป็นประธานกรรมการดำเนินการ และได้เริ่มปฏิบัติงานแล้ว (สยามรัฐฉบับวันเสาร์ที่ 7 มิถุนายน พ.ศ. 2540)

แนวพรมแดนระหว่างไทยกับกัมพูชามีลักษณะที่ก่อให้เกิดปัญหาเช่นกัน แนวพรมแดนส่วนที่เป็นปัญหาคือ แนวพรมแดนที่อยู่ทิวเขาตงรัก ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ที่สันปันน้ำ แต่มีอยู่ช่วงหนึ่งที่บริเวณเขาพระวิหาร แนวพรมแดนจะเลี้ยวสันปันน้ำขึ้นไปทางเหนือเขาพระวิหาร (พูนพล อาสนจินดา, 2521 : 192) แนวพรมแดนช่วงนี้ฝรั่งเศสเป็นผู้กำหนดขึ้น ที่จริงตามสนธิสัญญาระหว่างไทยกับฝรั่งเศสนั้นกำหนดให้ใช้สันปันน้ำของทิวเขาตงรักเป็นแนวพรมแดน ซึ่งไทยได้ยึดถือตามสนธิสัญญาตลอดมา เมื่อกัมพูชาเป็นเอกราชได้ถือเอาแนวพรมแดนที่ฝรั่งเศสกำหนดขึ้นเป็นแนวพรมแดนระหว่างไทยกับกัมพูชา ส่วนไทยถือว่าแนวพรมแดนอยู่ที่สันปันน้ำตลอดแนว จึงเกิดการพิพาทกันขึ้น ทั้งสองฝ่ายยินยอมให้ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศเป็นผู้พิจารณาศาลยุติธรรมระหว่างประเทศตัดสินให้แนวพรมแดนที่ฝรั่งเศสกำหนดขึ้นเป็นแนวพรมแดนที่ถูกต้อง ทำให้ไทยต้องเสียดินแดนส่วนที่เป็นที่ตั้งของเขากพระวิหารไป แนวพรมแดนระหว่างไทยกับกัมพูชาก็ส่วนหนึ่งที่เป็นปัญหา คือส่วนที่อยู่บริเวณอำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว บริเวณนี้เป็นที่ราบโล่ง มีการปักหลักเขตแดนไว้ห่าง ทำให้มีการล่งล้ำเขตแดนกันได้ง่ายอันก่อให้เกิดการขัดแย้งการกระทบกระทั่งกัน

ทางภาคใต้ไทยมีแนวพรมแดนบกร่วมกับมาเลเซีย ทางด้านตะวันตกใช้ทิวเขาสันกาลาคีรี ทางตะวันออกใช้แม่น้ำกลอง ส่วนที่มีปัญหาคือแม่น้ำกลอง ตามสนธิสัญญาระหว่างอังกฤษซึ่งปกครองมาเลเซียอยู่ในขณะนั้นกับไทย กำหนดให้ใช้ร่องน้ำลึกของแม่น้ำกลองจนถึงปากน้ำกลองเป็นแนวพรมแดน และได้ทำแผนที่แสดงแนวพรมแดนไว้เป็นหลักฐานด้วย (วารสารแผนที่ฉบับที่ 4 ปีที่ 27 เมษายน-มิถุนายน 2528 : 3) เมื่อเวลาผ่านไปตำแหน่งของปากน้ำกลองมีการเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งมีผลต่อแนวพรมแดน ทำให้ไทยและมาเลเซียต้องทำสนธิสัญญากันใน พ.ศ. 2522 ตกลงกำหนดจุดเริ่มต้นแบ่งทะเลอาณาเขต ทำให้ปัญหายุติลงได้ส่วนหนึ่ง แต่การเปลี่ยนแปลงร่องน้ำยังคงมีอยู่โดยไทยเป็นฝ่ายเสียเปรียบและมาเลเซียเป็นฝ่ายได้เปรียบ ทว่าความขัดแย้งรุนแรงยังไม่เกิดขึ้น ประกอบกับทั้งสองฝ่ายมีท่าทีผ่อนปรนต่อกัน ซึ่งจะช่วยให้การแก้ปัญหาดำเนินไปด้วยดี ใน พ.ศ. 2535 มีการตั้งคณะกรรมการร่วมไทย-มาเลเซีย เพื่อความร่วมมือแก้ไขปัญหานแนวพรมแดน (เดลินิวส์ฉบับวันศุกร์ที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2535) คณะกรรมการคณะนี้มีการประชุมกันเป็นประจำ ซึ่งไทยและมาเลเซียได้ดำเนินการเพื่อป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นจากแม่น้ำกลองมาโดยตลอด

สำหรับแนวพรมแดนทะเลทางด้านที่ติดต่อกับทะเลหลวงไม่มีปัญหา ส่วนที่เป็นปัญหาคือ แนวพรมแดนทะเลที่แยกทะเลอาณาเขตของไทยที่ต่อเนื่องกับมาเลเซีย กับพม่า และกับกัมพูชา แนวพรมแดนทะเลส่วนนี้จะต่อเนื่องมาจากแนวพรมแดนบก ซึ่งการจะกำหนดแนวให้ถูกต้องเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องนั้นเป็นเรื่องยากลำบากมาก แนวพรมแดนด้านมาเลเซียที่เป็นแนวพรมแดนทะเลซึ่งอยู่ในทะเลอันดามันนั้น สามารถตกลงกันได้ในการต่อ

แนวพรมแดนบกลงไปในทะเลอาณาเขตบนไหล่ทวีป ทั้งยังได้ต่อไปจนบรรจบกับจุดร่วมของแนวพรมแดนทะเลในทะเลอาณาเขตของอินโดนีเซียที่ตอนเหนือของช่องแคบมะละกาด้วย ส่วนทางด้านอ่าวไทยนั้นมาเลเซียได้ประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะ 200 ไมล์ทะเลเช่นเดียวกับไทย ทำให้มีพื้นที่ส่วนหนึ่งที่เหลื่อมล้ำทับซ้อนกันอยู่ระหว่างไทยกับมาเลเซีย ไทยกับมาเลเซียจึงทำความตกลงกันโดยเรียกพื้นที่ส่วนนี้ว่า "พื้นที่พัฒนาร่วม" มีการจัดตั้งองค์การร่วมเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ร่วมกันในพื้นที่พัฒนาร่วมนี้ใน พ.ศ. 2533 (สยามจดหมายเหตุ เล่มที่ 15 พ.ศ. 2533) ต่อมาใน พ.ศ. 2537 ได้มีการร่างสัญญาแบ่งปันผลผลิตเพื่อให้สิทธิในการสำรวจและแสวงหาผลประโยชน์จากทรัพยากรปิโตรเลียมในเขตพื้นที่พัฒนาร่วมระหว่างองค์การร่วมไทย-มาเลเซียกับผู้ประกอบการ (เดลินิวส์ ฉบับวันพฤหัสบดีที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2537) ใน พ.ศ. 2539 องค์การร่วมไทย-มาเลเซียได้ประเมินปริมาณสำรองก๊าซธรรมชาติและน้ำมันในพื้นที่พัฒนาร่วม และจะเริ่มผลิตในเชิงพาณิชย์ได้ใน พ.ศ. 2542 (เดลินิวส์ ฉบับวันพุธที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2539) ปัญหาเกี่ยวกับเขตเศรษฐกิจจำเพาะอีกปัญหาหนึ่งคือ มาเลเซียได้ออกกฎหมายเพื่อขยายเขตอำนาจของศาลครอบคลุมเขตเศรษฐกิจจำเพาะของตน เมื่อเรือประมงไทยซึ่งเคยถือว่ามีบริเวณนี้เป็นเขตน่านน้ำสากลเข้าไปจับปลาในเขตนี้จึงถูกฝ่ายมาเลเซียจับกุมอยู่เนือง ๆ (พิพัฒน์ ตั้งสิบลูก, 2520) นับเป็นความขัดแย้งที่ดำเนินต่อเนื่องมาถ้าไม่ได้รับการแก้อย่างเป็นธรรม อาจก่อให้เกิดความตึงเครียดระหว่างไทยกับมาเลเซีย

ส่วนที่เกี่ยวกับพรมน้ำนั้นไทยได้ทำสนธิสัญญากับประเทศอังกฤษว่าด้วย เขตแดนไทยและพม่าเมื่อ พ.ศ. 2411 แล้วได้ระบุเส้นเขตแดนที่บริเวณลำน้ำปากจั่นไว้เพียงสั้น ๆ ว่า "ลำน้ำปากจั่นเป็นกลางเป็นเขตแดนฝ่ายละฟากเกาะในแม่น้ำปากจั่น ริมฝั่งอังกฤษเป็นของอังกฤษ ริมฝั่งข้างไทยเป็นของไทย เกาะขวางตรงข้ามมะลิวัลย์เป็นของไทย แม่น้ำปากจั่นริมฝั่งตะวันตกเป็นของอังกฤษตลอดถึงปลายแหลมวิกตอเรีย ฝั่งตะวันออกเป็นของไทยทั้งสิ้น" (พูนพล อาสนจินดา, 2521 : 207-208) ที่สำคัญคือไม่มีการให้รายละเอียดว่าเขตแดนในทะเลควรไปทางใด และมีขอบเขตเพียงใด เมื่อขีดเส้นในแผนที่จากชายฝั่งทะเลไปเล็กน้อยก็ยุติไว้แค่นั้น ปัญหาเกิดขึ้นเพราะความสำคัญและประโยชน์ของทะเลมหาสมุทรในด้านเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญ คือ ปลาและสัตว์น้ำอื่น ๆ แร่โดยเฉพาอย่างยิ่งน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ รวมทั้งนโยบายด้านการทหารและการเมือง จึงเกิดการหวงแหวนพื้นที่ของตนกันขึ้นมา เกิดการล่วงล้ำแนวพรมแดนเพื่อแสวงหาผลประโยชน์จากทะเลซึ่งส่วนใหญ่เป็นการประมงทำให้เกิดการขัดแย้งกัน

ไทยยังมีปัญหาเรื่องแนวพรมแดนกับกัมพูชาและเวียดนามอีก แนวพรมแดนบกระหว่างไทยกับกัมพูชาซึ่งสิ้นสุดลงที่บ้านหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่จังหวัดตราดนั้น มีแผนที่ร่างประกอบสนธิสัญญาเขียนแนวพรมแดนต่อลงไปทางใต้ของเกาะกูดเพียงเล็กน้อย ซึ่งทำให้มีการล่วงล้ำดินแดนกันได้ง่าย (พูนพล อาสนจินดา, 2521) กัมพูชายังได้ประกาศเขตไหล่ทวีปเหลื่อมล้ำกับเขตไหล่ทวีปที่ไทยประกาศใช้อีกด้วย ในเดือนมกราคม พ.ศ. 2537 มีการสำรวจพบแหล่งน้ำมันและก๊าซธรรมชาติในพื้นที่กัมพูชาที่ไทยประกาศเขตไหล่ทวีปเหลื่อมล้ำกัน กัมพูชาต้องการจะเข้าไปแสวงหาประโยชน์ในพื้นที่นี้ จึงเสนอให้มีการแบ่งสรรผลประโยชน์จากก๊าซธรรมชาติและน้ำมันระหว่างไทยกับกัมพูชาได้มีการตกลงในการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมไทย-กัมพูชาขึ้น เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาความร่วมมือกันในปีนั้น (รัชนิกร บุญ-หลง, 2537) วิธีหนึ่งในการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทคือ การร่วมมือและแบ่งปันผลประโยชน์ระหว่างกัน (สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ปีที่ 41 ฉบับที่ 14 วันอาทิตย์ที่ 4-10 กันยายน 2537)

สำหรับปัญหาเรื่องเขตไหล่ทวีปกับเวียดนามเกิดขึ้นเนื่องจากเวียดนามประกาศเขตไหล่ทวีปเหลื่อมล้ำกับเขตไหล่ทวีปของไทย ทำให้เกิดการกระทบกระทั่งกันมาโดยตลอด ได้มีความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาด้วยการเจรจาระดับผู้เชี่ยวชาญ

แนวพรมแดนของไทยในส่วนของแนวพรมแดนบก ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบด้วยแนวพรมแดนลักษณะภูมิประเทศ และส่วนน้อยเป็นแนวพรมแดนเรขาคณิตนั้น ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านอยู่หลายครั้ง อันเป็นผลจากลักษณะของแนวพรมแดนเหล่านั้น ซึ่งได้มีความพยายามที่จะลดหรือระงับความขัดแย้งเหล่านั้นทำให้ ไม่เกิดเหตุการณ์รุนแรงขึ้นบ่อยนัก สำหรับแนวพรมแดนทะเลส่วนที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งคือ แนวพรมแดนทะเลที่ แยกทะเลอาณาเขตของไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน และปัญหาที่แตกต่างออกไปคือแนวพรมแดนทะเลนั้นไม่มี เครื่องหมายแสดงให้เห็นชัดเหมือนแนวพรมแดนบก แต่ได้มีความพยายามที่จะไม่ให้เกิดเหตุการณ์รุนแรงขึ้นเช่นกัน

บรรณานุกรม

- พิพัฒน์ ตั้งสิบลูก. "แนะนำการศึกษากฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยทะเล" วารสารรามคำแหง ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 เมษายน 2521.
- พูนพล อาสนจินดา. ภูมิศาสตร์ประเทศไทย. เชียงใหม่: โรงพิมพ์ส่งเสริมธุรกิจ, 2521.
- รัชนิกร บุญ-หลง. ภูมิศาสตร์การเมืองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- รัชนิกร บุญ-หลง. ภูมิศาสตร์การเมือง. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- วารสารแผนที่. ฉบับที่ 4 ปีที่ 27 เมษายน-มิถุนายน 2528.
- สยามจดหมายเหตุ. เล่มที่ 15 พ.ศ. 2533.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย